

ომი და მისი გავლენა მდგრად განვითარებაზე

დარეჯან ჩხიროძე

ტექნიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
ქუთაისის უნივერსიტეტი, darejan.chkhirodze@unik.edu.ge

მანანა ბანძელაძე

ფილოსოფიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი,
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, manana57@yahoo.com

საკვანძო სიტყვები: ომი; მშვიდობა; მდგრადი განვითარება; გარემო; სოციალურ-ეკონომიკური მდგრადობა
J.E.L. classification: O10, Q2, Q28
DOI: <https://doi.org/10.52244/ep.2022.23.11>

ციტირებისთვის: ჩხიროძე დ., ბანძელაძე მ., (2022) ომი და მისი გავლენა მდგრად განვითარებაზე. ეკონომიკური პროფილი. ტომი 17, 1(23), გვ. 126-131. DOI: <https://doi.org/10.52244/ep.2022.23.11>

ანოტაცია. მშვიდობა საზოგადოების მდგრადი განვითარების უმთავრესი პირობაა. სტატიაში განხილულია ომი და მდგრადი განვითარება, გაანალიზებულია ომების გავლენა მდგრად განვითარებაზე ანუ საზოგადოების სოციალურ-ეკონომიკურ, ეკოლოგიურ მდგრადობაზე, ომების დამანგრეველი გავლენა გარემოზე და ადამიანის გრძელვადიანი მიზნების განხორციელებაზე. შეფასებულია ომის ნეგატიური შედეგები, მშვიდობის როლი, და მისი ხელისშემშლელი ფაქტორები, დასახულია მდგრადი განვითარების მიზნების უზრუნველყოფის გზები და საშუალებები.

შესავალი

ომი სამხედრო ძალადობის საშუალებით

პრობლემათა გადაწყვეტის უკიდურესი ფორმაა. ომის მიზეზი სხვადასხვაგვარია - სოციალურ-პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და ეკოლოგიური პრობლემები, რომლებსაც აღწევენ სამხედრო შეიარაღებული ძალადობის გზით. შედეგი კი საზოგადოებრივი ცხოვრების ნებისმიერი სფეროს-სოციალური პოლიტიკური, ეკონომიკური, ეკოლოგიური მხარის როგორც რაოდენობრივი ასევე თვისებრივი ცვლილებაა. თანამედროვე ომები უზრუნველყოფს დასახული მიზნების მიღწევას არამარტო სამხედრო შეიარაღებული ძალადობის საშუალებით, არამედ ბრძოლის ხერხების სხვა მიმართულებით (მეცნიერულ-ტექნიკური, ეკონომიკურ-ეკოლოგიური დიპლომატიური, იდეოლოგიური) გამოყენებას.

ომი ეგზისტენციალური მოვლენაა. ის სიცოცხლის მოსპობის რისკის შემცველია, ანადგურებს რა ცოცხალ სამყაროს, ადამიანებს და გარემოს, საფრთხეს უქმნის ეკონომიკურ, სოციალურ და გარემოს განვითარება, ზოგადად მდგრად განვითარებას.

პირითადი ნაწილი

თანამედროვე პირობებში ომი ნეგატიურ გავლენას ახდენს გარემოზე. ტექნოლოგიები შეიცვალა და ტექნოლოგიების პოტენციური ეფექტი ძალიან განსხვავებულია. თანამედროვე ქიმიურ, ბიოლოგიურ და ბირთვულ ომებს აქვთ პოტენციალის განადგურების უპრეცედენტო გარემოსდაცვითი ნგრევები, რაც დიდი საფრთხეა. რუსეთ-უკრაინის ომმა საშიშროების წინაშე დააყენა მდგრადი განვითარება.

მდგრადი განვითარება – საზოგადოების განვითარების ისეთი სისტემაა რომელიც საზოგადოების ეკონომიკური განვითარებისა და გარემოს დაცვის ინტერესების გათვალისწინებით უზრუნველყოფს ადამიანის კეთილდღეობას, ცხოვრების დონის ხარისხის ზრდას და მომავალი თაობების უფლებას ისარგებლონ შექცევადი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი ცვლილებებისაგან მაქსიმალურად დაცული ბუნებრივი რესურსებით და გარემოთი.

მდგრადი განვითარება გულისხმობს ეკონომიკური ზრდის ისეთ ფორმას, რომელიც უზრუნველყოფს საზოგადოების კეთილდღეობას მოკლე, საშუალო და, რაც მთავარია, ხანგრძლივი ვადით. იგი ეფუძნება პრინციპს, რომლის თანახმად, დღევანდელი მოთხოვნილებები უნდა დაკმაყოფილდეს ისე, რომ საფრთხე არ შეექმნას მომავალ თაობებს.

მდგრადი განვითარება გულისხმობს პირობების შექმნას გრძელვადიანი ეკონომიკური განვითარებისათვის გარემოს დაცვის საკითხების მაქსიმალური გათვალისწინებით. მდგრადი განვითარების შესახებ კოპენჰაგენის მსოფლიო სამიტმა ხაზი გაუსვა სოციალური სეგრეგაციის წინააღმდეგ ბრძოლისა და საზოგადოებრივი

ჯანმრთელობის დაცვის აუცილებლობას (გაერო, 2015)

მდგრადი განვითარების 17 მიზნიდან ერთ-ერთის მიხედვით ხაზგასმულია: მშვიდობიანი და ინკლუზიური საზოგადოების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა მდგრადი განვითარებისათვის, მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა ყველასათვის, ეფექტური, ანგარიშვალდებული და ინკლუზიური ინსტიტუციების მშენებლობა ყველა დონეზე.

მშვიდობა, კერძოდ ეკოლოგიური მშვიდობა, მდგრადი განვითარების მთავარი პირობაა. ეკომშვიდობის ხელისშემშლელ ფაქტორთა წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებებია: (ბანძელაძე, ჩხიროძე, 2012:147-153)

- ეკომშვიდობის ხელისშემშლელ ფაქტორთა წინააღმდეგ მიმართულ სისტემათა გლობალიზაცია, როგორცაა ეკოდივერსიები, დაბინძურებათა მიგრაცია, რომელიც შეიძლება იყოს შემთხვევითი და არა შემთხვევითი ხასიათის;

- ეკომშვიდობის გლობალიზაცია საერთაშორისო ორგანიზაციათა დონეზე. გულისხმობს გაეროს, ევროკავშირის, იუნესკოს, ნატოს, მაგატეს (ატომის მშვიდობიანი გამოყენება) და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ კონვენციების, პაქტების და ხელშეკრულებათა თანმიმდევრულ მიღებას, დამტკიცებას და კონტროლს;

- ექსკლუზიური სიტუაციების და მოვლენების ნეიტრალიზების ღონისძიებათა წინასწარ განმჭვრეტი ხასიათი გულისხმობს, ამ მიზნით უმრავლეს ქვეყნებში საკანონმდებლო და ტექნიკური ხასიათის ზომების მიღებას;

- ტექნიკური, საინჟინრო და საპროექტო-საკონსტრუქტორო გადაწყვეტილებათა ორგანიზაცია, რომელიც გამომდინარეობს გარემოზე და ადამიანზე უარყოფითი

შედეგების მინიმიზაციიდან. პროგნოზირება და შეფასება გარემოზე იმ უარყოფითი შედეგებისა, რომელიც შესაძლებელია მოჰყვეს მოქმედ, რეკონსტრუირებულ და პროექტირებულ საწარმოებს;

- დროული გამოვლინება გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე უარყოფითად მოქმედი საწარმო პროცესების გაუთვალისწინებელი შედეგების მინიმიზაციისათვის.

აღნიშნული ნეგატიური ქმედებების შესამცირებლად აუცილებელია წინასწარ გათვლილ და დამუშავებულ სისტემათა შემუშავება მოსალოდნელი ავარიის აცილებისათვის, მომხდარ გაუთვალისწინებელ შემთხვევათა საჯაროობის იზრუნველყოფა, სამამულო ტექნიკურ საშუალებათა გამოცდილების არარსებობის შემთხვევაში უცხოურ ტექნოლოგიათა მიშველება და გამოყენება.

ეკომშიდობა უშუალოდ უკავშირდება სოციალურ ეკოლოგიას. ომი იწვევს ხალხის მასობრივ მიგრაციას, უმუშევრობას, სიღარიბეს სოციალურ-ეკონომიკურ სიდუხჭირეს, გარემოს მდგრადობის რღვევას. ომისაგან დევნილი ადამიანები სიცოცხლის გადასარჩენად იყენებენ არატრადიციულ საკვებს შინაური ცხოველების სახით, ნადგურდება ბუნებრივი გარემოფლორა და ფაუნა, გადაშენება ემუქრება მრავალ სახეობებს, რომლის მაგალითები ომის ისტორიაში მრავლადაა, რითაც მდგრადობის მრუდი ქვედა ნიშნულს უახლოვდება.

ჯარისკაცები და მოსახლეობა იძულებულია ომის დაწყების წინ სარეზერვოდ შეიძინოს, წყლის, სურსათ-სანოვავის დიდი მარაგი, ამიტომ ისინი იძულებული არიან შეიცვალონ ქცევა, ადაპტირდნენ ახალ გარემოებასთან, ორიენტირდნენ არა გრძელვადიან

მდგრადობაზე, არამედ მოკლევადიან გადაწყვეტილებებზე, რაც იწვევს დეპრესიას, უიმედობას.

ომი ცხოვრების აზრის თვალსაზრისით არ არის საჭირო იმ ერისთვის რომელმაც იგი გამოიწვია, მაგრამ იგი შეიძლება დამღუპველი აღმოჩნდეს იმ ერისათვის, რომლის წინაღმდეგაცაა მიმართული. ცხადია იერიშის მიმტანი ეროვნება, ამ შემთხვევაში ცხოვრების ობიექტური დანიშნულების საწინააღმდეგო მიმართულებას იღებს, მაშინ როდესაც მოგერიებითი პოლიტიკის მიმდევარი ერი თავის ვინაობის „თავისი განვითარებისა და დანიშნულების შესაძლებლობების დაცვით არის გატაცებული და ცხადია ცხოვრების აზრის განხორციელების გზას ადგას“ (კალანდარიშვილი, 1998).

ადამიანის უკიდევანო მეცნიერული ცოდნის და სულის არაეკოლოგიურობის შედეგია მის მიერვე ფსიქოტრონული იარაღის სახესხვაობათა შექმნა, რომელიც თვით ადამიანის ფსიქიკის სამართავადაა გამიზნული. არსებობს აგრეთვე ვერსია, რომ ეთნოკონფლიქტებში ფსიქიურად კონცენტრირებული მასა უნდა ახდენდეს ბუნებრივი პროცესების პროვოცირებას და იწვევდეს ბუნებრივ კატაკლიზმებს. ბუნებრივი კატასტროფები ზრდის დეპრესირებული ეკომიგრანტების რაოდენობას.

სპეციალისტების აზრით, ყველაზე საშიში შედეგი, რაც შეიძლება რუსულ აგრესიას მოჰყვეს, რადიოაქტიური ნივთიერებების გამოფრქვევა და მათი ჰაერში მოხვედრაა. უკრაინაში 15 რეაქტორია, საიდანაც ნაწილი გაჩერებულია და ნაწილი მოქმედებს, თუმცა გაჩერებული რეაქტორების ყოველდღიური მოვლაა საჭირო, რათა რაიმე არ დაირღვეს და რადიოაქტიური ნივთიერებები ჰაერში არ მოხვდეს. სამწუხაროდ, ბოლო პერიოდში მომხდარი საბრძოლო შეტაკებების შედეგად

დაირღვა ელექტროენერჯით მომარაგება, რამაც გამოიწვია ის, რომ მომარაგება გადავიდა ავარიულ სისტემაზე. ამ ეტაპზე რისკი მოიხსნა, თუმცა სამწუხაროდ, შემთხვევითი თუ მიზანმიმართული თავდასხმების შედეგად ეს საფრთხეები მაინც რჩება (ვაჩნაძე, 2022).

რადიოაქტიური ნივთიერებების ჰაერში გაფრქვევის საფრთხეს ხელს უწყობს ჩერნობილის მიმდებარედ არსებული ე.წ. „ყავისფერი ტყეები“. ეს დაბინძურებული ზონებია, რომელიც დიდი რაოდენობით რადიონუკლიდებს შეიცავს. ასეთია ომების უარყოფითი გავლენა გარემოს მდგრადობაზე.

სამყარო სრულყოფილი ციკლის მარადიული განმეორებაა. ამიტომ ჭეშმარიტების ფორმები შეიძლება შეიცვალოს, ხოლო არსი კი იგივე რჩება. დილემა ყოველთვის იქნება ადამიანის ბუნებასთან ურთიერთჰარმონია თუ ურთიერთდაპირისპირება?

დარწმუნებული ვართ კაცობრიობა გამოიჩინს კეთილგონიერებას და აირჩევს სრულყოფილებისაკენ მიმავალ გზას, კეთილ ქმედებას, ანუ სვლას გარემოს მდგრადი განვითარების უზრუნველსაყოფად.

დასკვნა

ომი სახელმწიფოებს, ხალხებს, ერებს, კლასებსა და სოციალურ ჯგუფებს შორის სოციალურ-პოლიტიკური, ეკონომიკური, ეკოლოგიური, რელიგიური, იდეოლოგიური, ასევე ეროვნული, ტერიტორიული და სხვა წინაღმდეგობების გადაწყვეტის ყველაზე ნეგატიური ფორმაა, რასაც კაცობრიობა იცნობს თავისი არსებობის მანძილზე. იგი იწვევს სოციალური პოლიტიკური, ეკონომიკური, ეკოლოგიური, სულიერი (როგორც რაოდენობრივ ასევე თვისებრივ) ცვლილებას.

ომი შეუთავსებელი გახდა საზოგადოების

განვითარების ობიექტურ კანონზომიერებასთან საზოგადოების მდგრადი განვითარების მიზნებთან, რადგან თვით ომი და ომისათვის მზადების პროცესი დამანგრეველ გავლენას ახდენს გარემოს მდგრადობაზე. ომი იწვევს ხალხის მასობრივ მიგრაციას უმუშევრობას, სიღარიბეს სოციალურ ეკონომიკურ სიდუხჭირეს, გარემოს მდგრადობის რღვევას. გრძელვადიან პერსპექტივაში ომი ეკონომიკაში წარმოშობს ნეგატიურ ტენდენციებს, რომლებიც არ სწორდება, ან მათ თავდაპირველ სახემდე დაბრუნებას ათწლეულებთან ერთად უამრავი რესურსი ესაჭიროება.

ლიტერატურა

1. ბანძელაძე მ., ჩხიროძე დ. (2012) ეთიკა და ეკოლოგიის ზნეობრივი საფუძვლები. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. ქუთაისი. გვ. 147-153.
2. კალანდარიშვილი ვ., (1998) ომისა და მშვიდობის პრობლემა სოციალურ ფილოსოფიაში. „ფილოსოფიური ძიებანი“, კრებული მეორე, გვ. 207. თბილისი.
3. გაერო. მდგრადი განვითარების დღის წესრიგი „ჩვენი სამყაროს გარდაქმნა: 2030 წლის დღის წესრიგი მდგრადი განვითარებისათვის“. 2015. URL: <https://www.unicef.org/georgia/ka/%E1%83%9B%E1%83%93%E1%83%92%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%98-%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98> (გადამოწმებულია 8.05.2022)

4. ვაჩნაძე მ., (2022) ევროპა ეკოლოგიური საფრთხის ზღვარზე - ომის ავლენა გარემოზე. URL: [HTTPS://BUSINESS-PARTNER.GE/MSOFLIO/EVROPA-EKOLOGIURI-SAFRTKHIS-ZGHVARZE-OMIS-GAVLENA-GAREMOZE](https://business-partner.ge/msoflio/evropa-ekologiuri-safrtkhis-zghvarze-omis-gavlena-garemoze) (გადამოწმებულია 8.05.2022)

WAR AND ITS IMPACT ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Darejan Chkhirodze

Ph.D., Associate Professor of Kutaisi University
darejan.chkhirodze@unik.edu.ge

Manana Bandzeladze

Ph.D., Associate Professor of Akaki Tsereteli
State University, manana57@yahoo.com

KEY WORDS: war; peace; sustainable development; environment; socio-economic sustainability

J.E.L. classification: O10, Q2, Q28 DOI: <https://doi.org/10.52244/ep.2022.23.11>

For citation: Chkhirodze D., Bandzeladze M. War and its Impact on Sustainable Development (in Georgian). Vol. 17, 1(23), გვ. 126-131. DOI: <https://doi.org/10.52244/ep.2022.23.11>

Summary

War is a socio-political and ecological event, which is an extreme form of resolving socio-political, economic, ecological, religious, ideological, as well as national, territorial and other conflicts between states, people, nations, classes and social groups through military violence.

The causes of war are as diverse as socio-political, socio-economic, and environmental problems that are perpetuated through violence, such as military-mediated violence. The result is a change in any sphere of public life - social, political, economic, ecological, spiritual, both quantitatively and qualitatively. Countries are moving to a fully military state. Modern warfare ensures the achievement of a set of goals not only through military armed violence but also through other means of war, such as scientific-technical, economic-ecological, diplomatic, ideological and then the nature and directions of the new world order.

According to the modern view, war is a historical product of the emergence and development of the opposing forces in society. Throughout the history of mankind, war has been a constant companion of human life. There have been fair and unfair wars. Fair wars have often been a stimulus to social change, a new shift in social relations, and a shift in the direction of a historical progress in general. But in the age of modern nuclear war, when nuclear weapons of mass destruction were developed in the arsenal of means of warfare, war has become incompatible with the objective law of community development, with the goals of sustainable development of society, because the war itself and the process of preparation for war have a devastating impact on the sustainability of the environment.

Because war causes mass migration of people, unemployment, poverty, socio-economic poverty, environmental degradation. People displaced by the war use unconventional food to save their lives in the form of pets, that destroys the natural environment - flora and fauna. Greenhouse gases emitted as a result of explosions are causing climate change, endangering many species, examples of which abound in war history, bringing the sustainability

curve closer to the bottom. The soldiers and the population have to buy large reserves of water and food before the war, they are forced to change their mindset to adapt to new circumstances, focusing not on long-term sustainability but on short-term decisions, all of that causing depression, hopelessness. At this time, a great importance is given to the aspiration of mankind for peace or the salvation of the world; the more perfect the society, the more determined the goal is to move towards sustainability or preservation of the environment and life, which acts as a positive catalyst in their lives. Even an evil person by nature becomes a good rational being as a result of the influence of goodness, although the goodness manifested in actions against war, striving for peace, without this goodness cannot be transformed into harmony, but the main thing is striving for goodness both in the environment and in saving lives.

Will there always be a dilemma in the development of humanity, mutual harmony, sustainability or confrontation? I am confident that humanity will show common sense and choose the path to perfection, good action that is sustainable development.

References

1. Bandzeladze, M., Chkhirodze, D. (2012) Ethics and the Ethical Foundations of Ecology. Akaki Tsereteli State University publishing house. Kutaisi. P. 147-153.
2. Kalandarishvili V. (1998) The Problem of War and Peace in Social Philosophy., Philosophical Researches Collection II. p. 207. Tbilisi.
3. UN. Sustainable Development Agenda "Transforming Our World: 2030 Agenda for Sustainable Development". 2015. URL: <https://www.unicef.org/georgia/ka/%E1%83%9B%E1%83%92%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%98-%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98>

[B%E1%83%93%E1%83%92%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%98-%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98](https://www.unicef.org/georgia/ka/%E1%83%9B%E1%83%92%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%98-%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98)
(Checked 8.05.2022)

4. Vachnadze M., (2022) Europe on the Brink of Ecological Threat - the Impact of War on the Environment URL:[HTTPS://BUSINESS-PARTNER.GE/MSOFLIO/EVROPA-EKOLOGIURI-SAFRTKHIS-ZGHVARZE-OMIS-GAVLENA-GAREMOZE](https://business-partner.ge/msofliio/evropa-ekologiyuri-safrtkhis-zghvarze-omis-gavlena-garemoze) (Checked 8.05.2022)